

מסורת הש"ס

(א) מגילה כג: (נעלי ד: י:).
(ב) ויחמל מנח. ויחמל.
(ג) ומגילה כג: (ד) נמיר (ה).
(ד) גיטין לג: (ו) כ"מ ק: גיטין לג: שבועות מג: (ז) שבועות מג: (ח) נלקטן (ט) נשומן כג"ל.
(י) דף נד: ד"ה הא מנח.
(יא) וישיע מנח מגילה כג: ד"ה ואלס).

הגהות מהר"ב רינשבורג

(א) גמ' מנח"מ אמר שמואל עשרה כהנים. ע"י עירוב דף יט ע"ב מנח"מ ד"ה לא דילמא כ"י:

מוסף רש"י

נותן דמיו. כמה שהא מנח בשוק (וערכו ה). אמר יודע שאין ערך לכלי. דנפשות כתיב (שם). עשרה כהנים לנחיות בפרשה. שלשה עשרין ושלש כהנים והלכשה בקרקעם. ויוון דמנחמי כהן עשרה עשרין עשרה גברי (מגילה כג:). חד לגופיה. דניכעי כהן (שם). אדם מי קדוש. והא אין מנח בשוק כעבד לכן אין קדוש (תוס' שם בשם רש"י). ועבד איתקש לקרקעו. שנאמר והמנחלתם אותם לנשים אחריכם לנחית לחיות ולעולם כהם מעטות (שם). יש דברים שוקו בקרקע. מחזירין לקרקע ואינן בקרקע. קדילין אין שנעצין על הקרקעם. ועל גפיס הלל שנעצין בהוללת מקלט הטענה (גיטין לט:). שר הפנים טעונות משרתי דף. לשומן בקרקע (שם). ר' מאיר מחייב. שטעה (ב"מ טז:). הרי הוא בקרקע. ואין שנעצין עליהן (שם). אפילו תימא ר' מאיר. הא דקמיה האל אין מועילן בשער כ"מ הא (גיטין לט:). אשבויה משבח. הלכך לאו כנוז דמי דעדיין נרץ לחיותו (שם).

רבינו חננאל

בקרקעות לפיכך צריך שפרה לה אדם בפרדיו. הקדשות נמי דמשלים בהו מנין ששה כהנים ליכנסו ששה ועתה בקושיא. והערכין המטלטלין ב' אוקמה ר' גידל משמא דרב באומר ערך כלי עלי שצריך ג' לשומם וליתן דמיהו. ומתוך ערכין של מטלטלין. ורב חסדא מותרין לה מטלטלין של ערכין ובמתפנים לערכו מטלטלין. ור' אבהו מוקים לה באומר ערכי עלי כאן כהן לגבות הימנו מטלטלין ב'. בקרקעות בעשרה. אסקנה דלרבנן דתנן ב'. לית להו כהן כמו שאמרו. הקרקעות תשעה וכהן מנא לן אמר שמואל עשרה כהנים כחורבין בפרשה חד שאמרו למעלה חד לגופיה. אידיך הוי מיעוט אחר מיעוט כלומר כהן ולא ישראל כהן ולא ישראל מיעוט ישראל עשרה פעמים בזה הפרשה. וק"ל אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. כלומר אלו רצה הכתוב למעט ישראל היה כותב כהן פעם אחת דיו. למה כתב עשרה פעמים לרבות אפילו כולן ישראל ואחד כהן. ואקשו אימא למעט ישראל חכמים ועתה בקושיא: ואמר: כיוצא בהן. באדם המכיר באדם האומר דמי עלי שצריך עשרה לשומו כעבד כנעני וליתן דמיו ועבד הוא בקרקע דכתי' בהן ככנענים לרשת אחוהו וזה הואיל וצריך שומת דמים כעבד כנעני

האומר ערך כלי זה עלי נותן דמיו. כמו שהוא שזה דיודע הוא שאין לומר לשון ערך לכלי ואין ערכו קצוב וגמר ואמר לשם דמים דאין אדם מוילף דבריו לזטלה: **ערכין המטלטלין.** משמע שהערכין מטלטלין: **במתפנים מטלטלין לערכו.** שאומר ערכי עלי ונתחייב

ערך הקצוב לפי שניו והיה לו מטלטלין ואמר הרי אלו לערכי וחלה עליהן קדושה וזא לפדותן לר"ג ג' להוילין מיד הקדש: ר' אבהו אומר **באומר ערכי עלי.** ואינו פורע וזא כהן למשכנו ומאלו לו מטלטלין והכי קאמר הערכין דהיינו ערך אדם וזא ליתן מטלטלין נגצין בשלשה שמאין: **בשלמא לאפוקי מהקדש.** כגון דרז גילג ורז חסדא הוא דצעי שלשה דכיון דחל עליו הקדש לא ניפוק עד שיפדנו עריו. **אלא לעיולי.** כגון דר' אבהו: **עיולי נמי דילמא טעו.** ויקחנו להקדש ציותר משויו: חד **לגופיה.** דניכעי כהן: **מיעוט אחר מיעוט.** דכולהו ממעמי ישראל דמשמע כהן ולא ישראל: **ואימא חמשה כהנים וחמשה ישראל.** עשרין דקמא לגופיה ושינו לו הוי מיעוט אחר מיעוט ושלשי הדר לאיצטרך לגופיה דניהוי כהן דכיון דאיתרבי ליה ממיעוט אחר מיעוט דאפילו ישראל כי הדר כמז כהן דוקא כהניה דלאו מיעוט אחר מיעוט הוא דהא שני לאו מיעוט הוא אלא ריבוי וכן כולם חד דווקא וחד הוי מיעוט אחר מיעוט: **ואדם כיוולא כהן.** בקרקעות דצעי נמי טשע והתנחלתם אותם (ויקרא כה): **שער העומד ליגוזו.** והקדישו וזא לפדותו כצויו שצריך כשער אדם נפה וקילקילי **וחצק: כגוזו דמי.** והווי להו מטלטלין וזלשלה: **אין מועלין זו.** דעבד הרי הוא בקרקע ואין מעליה צרקע וזמנא כהן מעליה (דף נ:). גמר חטא חטא מתרומה צפרק הנהנה: **מועלים כשער.** דשערו לאו כגופו והוה ליה כשאר מטלטלין: **העומד ליגוזו.** שכבר שילת פרע וראוי להסתפר: **ש"מ.** פלוגתא דתנאי הוא לתנא קמא דאמר לית כהן מעליה סבר כמחזיר דמי ולענין פדייה נמי צעי עשרה ולרבן שמעון כנוז דמיא:

דברים שכן קרקע. מחזירין לקרקע: **ואינן בקרקע.** אלא כמטלטלין: **ר"מ מחייב.** לישבע על השאר שהודה מקלט הטענה. אע"ג דאין נשצעין על הקרקעות כדילפינן בשבועת הדיינים (שבועות דף מז:). הכא כיון דאריכין לקרקע דעומדות ליכרר הן דלמדין ר' יוסי צר חנינא לפלוגתיה כצאורו דמיין ונשצעין: **לא.** התם צענזים כל כמה דשצקת להו מיכחש כחשי אכל שערו כצבויה משחז הלכך אפי' ר' מאיר **בשער כרצנן סבירא ליה: קא פסיק וטני.** מתני' רובע סתמא ככ"ג: **לא שאל.** שור שרצע אדם זכר ולא שאל שור שרצע אשה נקזה דנפקא לן תרווייהו מקראי צפרק ארצע מיתות (לקמן נד:). שכן צסקילה ותנא דמתני' מרבי להו לכ"ג: **בשלמא רובע נקזה.** כתיב ציה כ"ג דכתיב והרגת את האשה ואת הצמהה איתקש בהמה לאשה ודיני נפשות נפקין לקמן (יז:). **בשששים ושלשה: אלא רובע זכר.**

מנלן דצעי כ"ג: דכתיב כל שוכב וגו'. ומהאי נפקא לן בצרצע מיתות (שם) לרובע זכר: **דאם אינו ענין.** לאדם הצא על הצמהה דהא קרא אחרינא כתיב (ויקרא כ) איש אשר יתן שכבתו וגו': **סנישו ענין לנשכב.** למציא צמהה עליו ומדאפקיה בלשון שוכב לידון כשוכב מה צא על הצמהה הוא והיא ככ"ג כדילפינן (נעלי ג:). מואת הצמהה תהרגו (שם) דאיתקש צמהה לאדם אף מציא צמהה עליו שניס ככ"ג: **אימא**

רועי בקר. א"ר חלבו וב"ד הסכים עליהן. א"ר אלעזר והיתיה די על הנביאים החוזים שוא והקוסמים כוב כסוד עמי כל יהיו זה סוד העיבור ובכתב ביה ישראל לא יכתבו זה המניין ואל אדמת ישראל לא יבואו זו ארץ ישראל. ר' אליעזר כד סליק לארץ ישראל אמר האי גבי חדא. כד מניניה בישיבה אמר הא תרתי. כדעילי לעיבור אמר הא תלת גבאי.

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

טו.

האומר ערך כלי עלי נותן דמיו. צפ"ק דערכין (דף ה). מוקי לה כר' מאיר דאמר אין אדם מוילף דבריו לזטלה ותימה דצפרק השולט (גיטין דף נח: ושם) אמר רב המקדיש עצדו יאז לחירות מאי טעמא גופיה לא קדיש כו' משמע התם דהיינו דלא כר"מ דלדרי' קדוש לדמיו ונראה דהאיא דערכין אליצא דר' מאיר קאמר רב וליה לא סבירא ליה וכן משמע התם (ערכין דף ה). דפרין לר"מ פשיטא ואי אמתא למימר דסבר כר' מאיר מאי פריך פשיטא אלא משמע דלא סבר כרבי מאיר אלא קאמר דלר"מ נותן דמיו א"ר איצא צ' לישני דרז צגיטין (דף נח:). חד צמקדיש וחד צמפקיר:

אדם מי קדוש. וא"ת ולוקמא צעצד דקדוש כדלמרין צסמוך דמועלין צשערו ואמר צהשולט (שם) המקדיש נכסיו והיו צזהם עצדים אין הגזברים צשאין להוילאס לחירות וי"ל דאדם לא משמע ליה דקאי אעבד אי נמי הכא פריך אליצא דרז דאמר (שם) המקדיש עצדו יאז לחירות: **שער העומד ליגוזו.** אף עז גצ דמעליה ילפינן מתרומה ולענין תרומה לא אמרינן כל העומד לקצור כקצור דמי דלענין האל לא ילפינן מתרומה דתמעול מעל ריבה כדדרשינן צמעילה (דף יח:). לגבי כמה דצריס:

אין מועדין. כאן משמע דאין מעליה צמחוצר וצהדיא אמרי' הכי צמסכת מעילה (דף יד:). וקשה לפי רשצ"ס דצפ' המוכר את הספינה (צ"צ דף עט. ושם) גצי מקדיש דקמני מועלין צצור ופי' כגון שהנענע חפצים צצור ולא יתכן דהיינו מחוצר אלא שערק חולית מן הצור וזהנה מנחה: **בעצנבים העומד ליכרצ.** תימה דצפרק נערה (מנחות דף נא: ושם) פריך גצי זיל הצ ליה מתמרי דעל צודיא סוף סוף כל העומד לגוזו כגוז דמי דלריכי דיקאלא קאמינא ומאי פריך והא רצנן דהכא לית להו קן צכרס וי"ל דגצי צעל חוצ מודה דלא גצי מה דצרזר העומד לגוזו דלא סמכא דעמייה ועוד פרי"ט דהתם פריך משום דצפרק כהונס (צ"ק דף נט:). פסיק רב כרצי שמעון דאמר אכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים ואין שמין אותן אגצ שזה משמע דצצאורות דמיין:

אם אינו ענין לשובב בו'. ומההא נמי צפ' ד' מיתות (לקמן דף נד:). ילפינן וזהרע לנשכז מה שוכב ענש וזהריר כו' ותימה ר' אבהו דפליג עלה התם כ"ג מנא לן וכן רצי שמעון דלריש מיייה התם (ד' ס:). דצני נח מחהרים על כישוף מדאיתקש לשוכב עס צמהה וכן לנן עזאי דגמר מיייה דמכשף צסקילה צההוא פירקא (דף יח:). וי"ל דאי משום הקיש הל"ל קרא דאיש כי יתן את שכבתו צצהמה גצי מכספה הלכך קרא דכל שוכב מיותר לנשכז כדדרשינן:

אימא

על אביי לרברא ממאי דהאי וגם בעליו יומת לכמיתת בעלים כך מיתת השור: **א"ל אביי**

אימא רועי בקר. א"ר חלבו וב"ד הסכים עליהן. א"ר אלעזר והיתיה די על הנביאים החוזים שוא והקוסמים כוב כסוד עמי כל יהיו זה סוד העיבור ובכתב ביה ישראל לא יכתבו זה המניין ואל אדמת ישראל לא יבואו זו ארץ ישראל. ר' אליעזר כד סליק לארץ ישראל אמר האי גבי חדא. כד מניניה בישיבה אמר הא תרתי. כדעילי לעיבור אמר הא תלת גבאי.

עין משפט נר מצוה

קבב א ב מיי פ"ח מהל' ערכין הלכה ז:
קבב ד מיי שם פ"ח הלכה ט סמך ענין קמח:
קבב ד ח מיי פ"ח מהל' מהלכות מעילה הלכה י:
קבו ו ד מיי פ"ח מהל' טוען הלכה ד סמך ענין לא טושע"ח מ"מ סי' לא שפי"ף צ וע"ש:
קבו ח מיי פ"ח מהל' מעילה הלכה י:
קבב ט ח מיי פ"ח מהל' סנהדרין הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְהָעֶרְךָ הַכֹּהֵן אֵתָּה בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכָּךְ הַכֹּהֵן בֵּין יִדְוָה:
2. וְאֵשָׁה אֲשֶׁר תִּקְרָב אֶל בָּרָהּ בְּהֻמָּה לְרִבְעָה אֵתָּה וְדָרְגָתָ אֵת הָאֵשָׁה וְאֵת הַבְּהֻמָּה מוֹת יוֹקֵתוּ וְדִבְרָהּ בָּבֹ:
3. וְיִקְרָא כִּז טו בְּבִקְלֵי וְלֹא יִשְׁמְרֻהָ:
4. וְאֵם שׂוֹר נָגַח הוּא מִתְמַל שְׂלֵשִׁם וְהוֹעֵד בְּבִקְלֵי וְלֹא יִשְׁמְרֻהָ:
5. וְהַיְּתִי אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׂוֹר יִסְקֶל וְגַם בְּעִלְיוֹ שְׁמוֹת כֹּא טט יוֹקֵתוּ:

רבינו חננאל (המשך)

צריך עשרה. בעי' ר' אבין שערזי העומד ליגוזו כגוזו דמי ונפדה על פי ג' או דילמא כיון דמחובר בגופו כגופו דמי וצריך עשרה. ופשטי לה מוא המקדיש כדבריו אין מועלין בו רבן [שמעון בן] גמליאל אומר מועלין בשערו. וק"ל בשערו העומד ליגוזו פליגי תנא קמא סבר הואיל וליגוזו רשבי"ט סבר לאו כגוזו דמי לימא כי הני תנאי דתנן פריק שבועות דהיינין ר"מ אומר יש דברים שכן בקרקע כו' ר' מאיר כתי' ורשבי"ט כחכמים ואמרין אפי' תימא ר"מ כרשבי"ט אימור דאמר ר"מ בעבים דכיון דעבדו ליכרצ כל מה דמשתתו בקרקע כחשי ויבשי אכל האכ בשערו דכמה דשביק ליה שבח הרי הוא כגופו. תני (במספמא פ"א) רשבי"ט ור' אלעזר ב' צדוק אומרין אפיו מציבין השנה ואין עושין כל צרכי צבור אלא על תנאי כיון שקילקול רוב צבור עליהן ומפורש (בגמ' בע"ז פ"ב) [בפירוקן הלי' ב']: וי'ושלמי רב הונא הוה ידע שהודות לההוא גברא אתו בעי מידון קמיה וכפר ביה ושאר רב הונא גרימיה מההוא דינא ואזל ואסחיד עליה קומי ב"ד חורין. א"ר יונתן ראה לשון שלימדין בן הנפח אלו אמר הרי השנה בעיבורה הייתי אומר אילו י"א יום שהחמה עורפית על הלכנה אלא הרי השנה מקודשת בעיבורה העיבור שהוסיפו לה חכמים ל' יום רב כהנא מדבית עלי קאמי והוו מאריך אמי יכופר עון בית עלי בויבה ובכנהה עד עולם. הלכא מכפר בתפלה מעשה ועיברו השנה מג'

^[א] ד' נסי דגמפו דמי מ"מ גפופו נמי ליכא מעילה ומלו לישכ.